

Analyzing the effective structures on the success of rural production cooperatives in Golestan province

Noyan Naimian¹, Ali Roshanaie^{2*}, Mohammad Hossein Asadi Davoodabadi³,
Omid Aliahmadi⁴

¹ Department of Sociology and Development, Faculty of Humanities, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

² Department of Sociology, Faculty of Humanities, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran,

Email: a.roshanaei@yahoo.com

³ Department of Sociology, Faculty of Humanities, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

⁴ Department of Sociology, Faculty of Humanities, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Received: 06.08.2022
Revised: 21.09.2022
Accepted: 01.10.2022

Keywords:
Rural Production
Cooperatives
Performance
Productivity
Effectiveness
Satisfaction

ABSTRACT

The success of rural production cooperatives plays an important role in the modern agricultural system, the empowerment and development of rural communities. The performance of these cooperative companies is formed by various factors and depends on it. In this regard, the present research has been conducted to analysis the effective structures on the success of rural production cooperatives in Golestan province. The current research is a descriptive-survey one, the statistical population of this research consists of 19,612 people from 48 active rural production cooperatives, and the sample size was 377 ones obtained through the Kargesi Morgan table. random stratified sampling was applied to choose samples. The researcher-made questionnaire was a research measurement tool, whose content validity was confirmed using experts' opinions. The values obtained from the average variance extracted (AVE) and composite reliability (CR) showed the convergent validity and adequate reliability of the questionnaire. Data analysis was done using SPSS23 software and Smart PLS3 software was employed to model structural equations. The results obtained from the model showed that increasing group cohesion and solidarity with a coefficient of 0.933 and increasing productivity, performance and effectiveness with a coefficient of 0.903 were the most important structures affecting the success of rural production cooperatives at the 99% confidence level. The results showed that the success of rural production cooperatives has a significant difference in the groups of the type of membership in the cooperative, education, receiving facilities from the cooperative and participating in training courses. According to the results, the satisfaction of the members through the provision of different services and facilities, including institutional ones, while increasing group solidarity, is the basis for better performance and effectiveness of rural production cooperatives.

Cite this article: Noyan Naimian, Ali Roshanaie, Mohammad Hossein Asadi Davoodabadi, Omid Aliahmadi. 2023. Analyzing the effective structures on the success of rural production cooperatives in Golestan province. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 10 (1), 185-210.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/jead.2022.20489.1629

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی استان گلستان

نویان نعیمیان^۱، علی روشنایی^{۲*}، محمدحسین اسدی داودآبادی^۳، امید علی احمدی^۴

^۱ گروه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دانشکده علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

^۲ گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران، رایانامه: a.roshanaei@yahoo.com

^۳ گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

^۴ گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی - پژوهشی	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی نقش مهمی در نظام نوین کشاورزی، توانمندی و توسعه جوامع روستایی دارد. عملکرد این شرکت‌های تعاونی توسط عوامل مختلفی شکل گرفته و به آن وابسته است. در همین راستا، تحقیق حاضر به بررسی تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در استان گلستان پرداخته است. تحقیق حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی بوده که جامعه آماری این تحقیق را ۱۹۶۱۲ نفر از ۴۸ تعاونی فعال تولید روستایی تشکیل دادند که تعداد نمونه از طریق جدول کرجسی مورگان، ۳۷۷ نفر به دست آمد. برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. پرسشنامه محقق‌ساخت ابزار سنجش تحقیق بود که روایی محتوایی آن با استفاده از نظرات متخصصان مورد تأیید قرار گرفت. مقادیر به دست آمده از میانگین واریانس استخراج شده (AVE) و پایایی ترکیبی (CR) نشان از روایی همگرا و پایایی مناسب پرسشنامه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم-افزار SPSS23 و جهت مدل‌سازی معادلات ساختاری از نرم‌افزار Smart PLS3 استفاده شد. نتایج به دست آمده از مدل نشان داد، افزایش انسجام و همبستگی گروهی با ضریب ۰/۹۳۳ و افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثر بخشی با ضریب ۰/۹۰۳ در سطح ۰/۰۱ درصد مهم‌ترین سازه‌های تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی بودند. همچنین، نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که میزان موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی تفاوت معنی‌داری در گروه‌های نوع عضویت در تعاونی، تحصیلات، دریافت تسهیلات از تعاونی و شرکت در دوره‌های آموزشی داشت. با توجه به نتایج، رضایتمندی اعضای از طریق ارائه خدمات و امکانات متفاوت از جمله نهاده‌ای، ضمن بالا بردن همبستگی گروهی، زمینه‌ساز عملکرد و اثربخشی بهتر تعاونی‌های تولید روستایی است.
واژه‌های کلیدی: تعاونی‌های تولید روستایی عملکرد، بهره‌وری اثربخشی رضایتمندی	

استاد: نعیمیان، ن.، روشنایی، ع.، اسدی داودآبادی، م.ح.، علی احمدی، ا. (۱۴۰۲). تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی استان گلستان. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۱۰ (۱)، ۱۸۵-۲۱۰.

DOI: 10.22069/jead.2022.20489.1629

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

در سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی در جهت بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی جوامع روستایی صورت گرفته، اما بدون لحاظ شرایط و امکانات موجود در کشور و در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص، دستیابی به رشد اقتصادی مطلوب میسر نخواهد شد. بهره‌گیری از شیوه تعاونی و تقویت روحیه همکاری و مشارکت در بین جوامع روستایی، یکی از مهم‌ترین استراتژی‌ها و راهبردهای کاهش چالش‌های اجتماعی- اقتصادی مناطق روستایی بوده و می‌تواند نقش به‌سزایی در توسعه روستایی داشته باشد (خفایی، ۱۳۸۸؛ Ribas et al., 2022). تحولات امروزی موجب شده است که تعاونی‌ها در عصر حاضر با شرایط جدیدی روبه‌رو شوند که بدون سازگاری با آن‌ها نمی‌توانند به حیات خود ادامه دهند. در کشورهای نسبتاً توسعه‌یافته مانند ژاپن و ایالات متحده، دولت از طریق طراحی چارچوب‌هایی برای توسعه تعاونی‌ها در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گام‌های مؤثری برداشته است؛ اما کشورهای در حال توسعه در این راه با موانع و چالش‌های متعددی مواجه هستند (Omar et al., 2022; Harper, 2002) و توجه عمیقی به عملکرد تعاونی‌ها نمی‌شود (Aponno et al., 2017). حال با توجه به نقشی که تعاونی‌ها در بهبود نظام بهره‌برداری و همچنین افزایش درآمد، اشتغال، تأمین نیازهای اساسی و توزیع عادلانه امکانات دارند، ضروری است تا عملکرد این شرکت‌ها برای یافتن مشکلات و بازنگری در ساختار تعاونی‌ها به منظور توسعه بیشتر تولیدات و بهبود وضع اقتصادی روستاییان بررسی شود (خسروی و همکاران، ۱۳۹۶؛ الفتی و همکاران، ۱۳۹۹)، تا از این طریق، عملکرد تعاونی‌ها اصلاح و بهبود یابد و به دنبال آن، بهبود درآمد در مناطق روستایی و دستیابی به توسعه پایدار روستایی نیز میسر گردد (Freiling

and Schelhowe, 2014). با این حال در طول سال‌های گذشته، تعاونی‌ها نتوانسته‌اند به نقش مؤثر خود عمل کرده (Nagarajan and Ponnusamy, 2019) و جایگاه واقعی خود را در اقتصاد ایران پیدا نمایند (کوهی، ۱۳۸۵). بنابراین ضرورت بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت و بهبود عملکرد همواره در تحقیقات احساس شده است.

تعاونی‌های تولید روستایی در ایران با سهمی معادل ۴۷ درصد از کل تعاونی‌ها، نزدیک به ۴۰ درصد از کل اشتغال ایجاد شده در بخش تعاون را به خود اختصاص داده‌اند که این امر بیانگر اهمیت و نقش مؤثر این تعاونی‌ها در ایجاد اشتغال است (فاریابی و احمدوند، ۱۳۹۴). با تشکیل تعاونی‌های تولیدی در مناطق روستایی شاخص‌های فقر در مناطق روستایی تغییر یافته و جوامع روستایی به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناختی توانمند شده و منجر به بهبود کیفیت و سطح زندگی آن‌ها می‌گردد (Bibby and Shaw, 2005؛ موسایی و محمدی‌مفرد، ۱۳۹۷). این تعاونی‌ها با توجه به توانایی و پتانسیل‌شان در افزایش دستاوردهای اقتصاد محلی، ارتقای توسعه منطقه‌ای و رفاه مردمی، از استراتژی‌های مهم توسعه اقتصادی محسوب می‌گردد (Junior et al., 2021; Castilla-Polo et al., 2017; Kumar et al., 2015) که ضمن بالا بردن مشارکت روستاییان در برنامه‌های توسعه روستایی، به توزیع عادلانه منابع و دسترسی برابر روستاییان به فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند (Holloway et al., 2000). از طرفی، تشکیل تعاونی‌های تولید در مناطق روستایی نقش مهمی در افزایش درآمد و کاهش فقر، افزایش سطح زیرکشت و میزان تولید کشاورزان دارد (Bijman, 2005؛ برفی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). تعاونی‌های مذکور می‌توانند با هماهنگی بین واحدهای تولیدی و غیرتولیدی، زمینه اشتغال‌زایی و

عملکرد موفقیت‌آمیز شرکت‌ها تأثیرگذار هستند که می‌توان با راهکارها و استراتژی‌های مختلفی آنها را بهبود داد. در همین راستا، این پژوهش با هدف شناخت و تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در استان گلستان انجام گرفت.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

در جوامع روستایی از دیرباز تعاون در قالب سنتی خود نقشی بارز در حل مسائل و امور مختلف همچون حفر قنات، احداث کانال‌های آبرسانی، کاشت و داشت محصولات کشاورزی، نگهداری و پرورش تولیدات دامی، داشته است؛ اما تعاون به معنای رسمی و قانونی آن با تصویب قانون تجارت در سال‌های ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ آغاز گردید. اولین شرکت تعاونی در سال ۱۳۱۴ توسط اداره فلاح در شهرستان گرمسار تشکیل گردید (کروبی و همکاران، ۱۳۹۳). تعاونی‌های تولید روستایی به عنوان یکی از نظام‌های مهم بهره‌برداری بهینه از منابع محدود یاد می‌شود که سازمانی منسجم و خودجوش است که مبتنی بر اصول تعاون یعنی برابری در بهره‌برداری از خدمات و کار جمعی است. در این شرکت‌ها اشتغال اعضا در امور مربوط به کشاورزی، دامداری، دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت، معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و نظایر آن فعالیت می‌نمایند (Moral and Uclés, 2022). تعاونی‌های روستایی ابزارهایی هستند که فرصت ایجاد اشتغال و همچنین ارائه مراقبت‌های بهداشتی، آموزش و پرورش، آب آشامیدنی، جاده‌ها و دسترسی به بازار را فراهم می‌کنند و به گروه‌های روستایی قدرت بیشتری می‌دهند. ایجاد فرصت‌های اشتغال، ایجاد درآمد و افزایش دسترسی به کالا و خدمات همه به رشد اقتصادی کمک می‌کنند (Crozet, 2011). به طوری که حداکثر کردن بهره‌برداری بهینه از منابع آب و خاک کشور، از طریق

افزایش رفاه را فراهم نموده و پُل ارتباطی بین روستاییان و تصمیم‌گیران باشند (Harper, 2010). به این ترتیب، هدف این تعاونی‌ها از تولید و توزیع درآمد و در نتیجه بهبود رفاه اعضای آن تنها در صورتی محقق خواهد شد که عملکرد کارآمد و اقتصادی داشته باشند (Junior et al., 2021). در واقع ناتوانی تعاونی در متعادل کردن منافع می‌تواند بر رقابت‌پذیری آن تأثیر منفی داشته و منجر به عملکرد ضعیف آن‌ها گردد (Moreira et al., 2016).

تعاونی‌های تولید روستایی یکی از بهترین نظام‌های بهره‌برداری در ایران معرفی شده است، ولی آسیب‌هایی بر این بخش وارد می‌شود که باعث عدم کارایی آن‌ها می‌گردد؛ به طوری که از دهه ۸۰ تاکنون تعاونی‌ها سیر نزولی به خود گرفته‌اند (برفی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰) که تعاونی‌های تولید در استان گلستان از این مهم مستثنی نیست. تعاونی‌های تولید روستایی در استان گلستان به عنوان یکی از قطب‌های مهم کشاورزی کشور، نقش انکارناپذیری در ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع روستایی استان دارند، اما بر اساس آمار موجود، حدود ۴۰ درصد از این تعاونی‌ها در استان غیرفعال و راکد هستند^۱. این امر نشان‌دهنده عملکرد ضعیف تعاونی‌های تولید روستایی در دستیابی به اهداف شان است. از این‌رو، بهره‌گیری از تمامی زمینه‌ها و ظرفیت‌های بالفعل این واحدهای اقتصادی، اجتماعی و شناخت دقیق عوامل مؤثر بر موفقیت آنها، مسئله‌ای بسیار ضروری است. با وجود اهمیت و جایگاه تعاونی‌ها، بررسی اولیه عملکرد آن‌ها، به ویژه در مناطق روستایی نشان‌دهنده آن است که تعاونی‌ها با مشکلات متعددی روبه‌رو هستند و نتوانسته‌اند به اهداف از پیش تعیین شده خود دست یابند. در چنین شرایطی، عوامل مختلفی بر به

۱- براساس آمار واصله از اداره کل تعاون روستایی در سال ۱۴۰۰

استان، ارتباط تعاونی روستایی با سازمان‌های مرتبط، مشارکت‌پذیری بین اعضا و حمایت‌های قانونی دولت، اثر مثبتی بر عملکرد تعاونی‌های روستایی شهرستان سوادکوه داشتند. باباخانی و واحدی (۱۳۹۶) در تحقیق خود به این نتایج رسیدند که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با موفقیت تعاونی‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری داشتند. در همین راستا، نتایج تحقیق حیدری‌ساریان و زیارتی (۱۳۹۶) و قنبری و همکاران (۱۳۹۶) نیز نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنی‌دار بین اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مشارکت اجتماعی، مدیریت آب و خاک و استفاده از سموم شیمیایی با عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی می‌باشد. یافته‌های حاصل از تحقیق فاریابی و احمدوند (۱۳۹۶) نشان داد که مؤلفه‌های اعطای رایگان ماشین‌آلات کشاورزی، نحوه برخورد با اعضا، میزان تحصیلات اعضا و هیئت‌مدیره، تخصیص اعتبارات و وام به تعاونی، و رضایت شغلی مدیرعامل به عنوان تعیین‌کننده‌های مهم و معنادار در پیش‌بینی عملکرد تعاونی تولید روستایی شناسایی شدند. هادی‌زاده‌بزاز و بوذرجمهری (۱۳۹۵) در بررسی و ارزیابی عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی خراسان رضوی با استفاده از تکنیک آنتروپی نشان داد، حمایت‌های مالی دولت در اجرای اقدامات زیربنایی، نحوه مدیریت و میزان انگیزه و مشارکت اعضا، از عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد تعاونی‌ها تأثیر مستقیمی داشت. امانیان بیدختی و صادقی‌نیا (۱۳۹۴) نیز در نتایج تحقیق‌شان، روند اعطای تسهیلات بانکی را یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تعاونی‌های تولید بیان کرده‌اند. احمدپور و همکاران (۱۳۹۲) نیز در مطالعه‌ای، موفقیت تعاونی‌ها را در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی و ارائه مشاوره‌های تخصصی و همچنین ارائه خدمات آموزشی بیان کرده‌اند. یافته‌های تحقیق حیدری‌ساریان

یکپارچه‌سازی، تسطیح زمین‌های زراعی، آشنا ساختن اعضای شرکت تعاونی با اصول و شیوه‌های جدید زراعی، استفاده صحیح از ماشین‌آلات کشاورزی متناسب با شرایط محلی با رعایت نظام تعاون، از مهم‌ترین اهداف تعاونی‌های تولید روستایی می‌باشد (حسن‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). لذا این تعاونی‌ها جهت موفقیت در اهداف‌شان باید در افزایش تولید و درآمد کشاورزان و رضایتمندی آن‌ها، به کارگیری فناوری‌های نوین، احداث شبکه‌های نوین آبیاری، بالا بردن میزان عملکرد در واحد سطح و اجرای خدمات زیربنایی، عملکرد مضاعفی داشته باشند. در راستای بررسی موفقیت تعاونی‌ها به ویژه تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر بر آن، تحقیقات داخلی و خارجی زیادی انجام شده است که به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌گردد.

الفتی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی به بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولیدی استان کرمانشاه پرداخته و به این نتیجه رسیدند که عوامل شخصیتی، مدیریتی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و آموزشی از عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های مورد مطالعه بوده است. نتایج تحقیق فیض‌الله‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) در منطقه آزاد ماکو نشان داد که استفاده از سرمایه‌گذاران برای ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی؛ بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تولید؛ به‌کارگیری مدیران متخصص در تعاونی‌های تولید؛ اعطاء تسهیلات بانکی با شرایط ویژه؛ انجام تحقیقات بازاریابی؛ ارتقاء کمی و کیفی محصولات کشاورزی؛ و تأمین به‌موقع نهاده‌های تولیدی، از مهم‌ترین راهبردهای موفقیت و کارآمدی تعاونی‌ها معرفی شده بودند. بر اساس یافته‌های بلالی و همکاران (۱۳۹۶)، شناخت وظایف و اهداف‌های تعاونی، هم‌دلی بین اعضا و ارکان مدیریتی تعاونی روستایی، حمایت‌ها و مساعدت‌های اداره تعاون

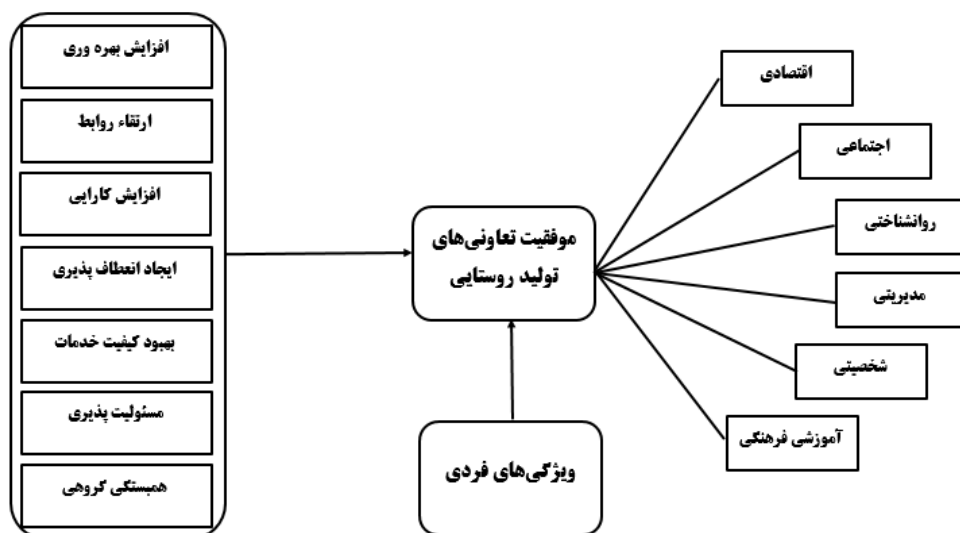
(۱۳۹۱) حاکی از آن بود که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌های تولیدی در مناطق روستایی شامل چهار مؤلفه بهبود مدیریت داخلی، توانمندی-های مشارکتی و انگیزشی، بهبود توانمندی‌های اقتصادی و بهبود آموزش و نظارت بود.

بر اساس یافته‌های تحقیقاتی Hando و همکاران (۲۰۲۲) در جنوب اتیوپی، سطح تحصیلات، بعد خانواده، کل درآمد سالانه، میزان سهامداری، دسترسی به پس‌انداز و اعتبار، فاصله از مرکز خدمات تعاون، دسترسی و استفاده از نهاده‌های کشاورزی و میزان رضایت‌مندی اعضا از خدمات تعاونی، تأثیر مستقیمی بر موفقیت تعاونی‌ها داشته‌اند. در تحقیقی Al-Hamouli و همکاران (۲۰۲۱) در تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولیدی و کشاورزی روستایی شهر ایدمو در کشور مصر، به این نتیجه رسیدند که متغیرهای «عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی فرهنگی، عوامل مدیریتی، عوامل شخصیتی» در عملکرد مثبت تعاونی‌ها تأثیر مثبتی داشتند. Maestre-Matos و همکاران (۲۰۲۱) نیز در کلمبیا بیان داشته‌اند که متغیرهایی از جمله مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مشوق‌های اقتصادی و تولید سرمایه اجتماعی، باعث توسعه تعاونی‌ها می‌شوند. در همین راستا، Nguyen (۲۰۱۱) نیز در بررسی تعاونی‌های کشور ویتنام بیان داشته است که سرمایه اجتماعی و اقتصادی، مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تعاونی‌ها می‌باشند. Korsa (۲۰۲۱) در تحقیقی در کشور اتیوپی به این نتیجه رسیده است که سطح تحصیلات، مهارت، دانش و تجربه، به‌طور معنی‌داری بر عملکرد و موفقیت تعاونی‌های کشاورزی منطقه مورد مطالعه تأثیرگذار است. نتایج تحقیق Dendup and Aditto (۲۰۲۱) در کشور بوتان نشان داد که ۶۰ درصد از تعاونی‌ها عملکرد ضعیفی داشته‌اند. نتایج نشان داد که عملکرد تعاونی‌ها با اندازه و

سن تعاونی‌ها، تحصیلات و تجربه، اعتماد و مشارکت، رابطه مثبت و معناداری داشت. یافته‌ها حاکی از آن بود که بازار ضعیف، مسائل تولید مانند غیرقابل دسترس بودن به ورودی‌ها، و انسجام ضعیف گروهی در میان اعضا، مانع عملکرد تعاونی‌ها در بوتان شده است. مطالعات Maria (۲۰۱۹) که به بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد و موفقیت تعاونی پرداخته‌اند نشان داد، کیفیت مدیریت، مشارکت اعضا، حمایت و پشتیبانی اعضا، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر عملکرد و موفقیت تعاونی‌ها می‌باشند. به بیان دیگر، شکست تعاونی‌ها اغلب به دلیل ضعیف بودن کیفیت مدیریت، مشارکت کمتر اعضا، حمایت ضعیف رخ می‌دهد. Buthelezi (۲۰۲۰) در آفریقای جنوبی بیان می‌کند که مشارکت اعضا نیروی محرکه‌ای برای عملکرد مثبت و مطلوب شرکت‌های تعاونی می‌باشد. Khan و همکاران (۲۰۱۶) در بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی‌ها در کشور مالزی به این نتیجه رسیده‌اند که بین سرمایه ساختاری، سرمایه رابطه‌ای و مشارکت اعضا با عملکرد تعاونی‌ها رابطه مثبت دارد. همچنین Othman و همکاران (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که بین مشارکت اعضا تعاونی و عملکرد آن‌ها رابطه مثبت قوی وجود دارد. Mubirigi و همکاران (۲۰۱۶) در ارزیابی عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های کشاورزی در ناحیه گاتسیبو کشور رواندا به این نتیجه رسیدند که کمبود اعضا جوان در تعاونی‌های کشاورزی، اجرای ضعیف سیاست یکپارچه‌سازی کاربری اراضی برای اعضای تعاونی‌ها، نبود مکانیسم صرفه‌جویی در نهاد، عدم آگاهی از برنامه‌ها و بودجه تعاونی، سطح پایین پاسخگویی و شفافیت در تعاونی‌ها، ارزش افزوده ضعیف و سطح پایین بررسی کیفیت، اتکای بیش از حد به کمک‌های خارجی و همچنین استفاده کم شیوه‌های کشاورزی مدرن در سطح خانوار برای افزایش بهره‌وری اعضا، بر

تولید بوده است.

با توجه به بررسی نتایج تحقیقات و مطالعات مختلف داخلی و خارجی، مشخص شد که عوامل مختلفی بر موفقیت و عملکرد تعاونی‌ها به خصوص تعاونی‌های تولید روستایی تأثیرگذار هستند. به طوری که در این تحقیق بر اساس شکل ۱، ابعاد سنجش موفقیت تعاونی‌ها و همچنین عوامل مؤثر بر آن تعیین و روابط بین آن‌ها در بخش نتایج ارزیابی و تحلیل خواهد شد.

شکل ۱- الگوی تحلیلی تحقیق بر اساس سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی استان گلستان

در هر یک از شهرستان‌ها، حجم نمونه مشخص شده و نمونه‌گیری به صورت تصادفی در بین آن‌ها انجام گرفت. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که با توجه به اهداف اصلی و چارچوب نظری تحقیق بر اساس بررسی‌های صورت گرفته از نتایج تحقیقات و مطالعات داخلی و خارجی تدوین شد. به این ترتیب پرسشنامه در سه بخش ویژگی‌های فردی، موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر بر آن تهیه شد. ویژگی‌های فردی پاسخگویان با استفاده از ۱۱ گویه در قالب ۷ گویه اسمی نوع عضویت در تعاونی (عضو عادی و عضو هیأت مدیره)، جنسیت (زن و مرد)، وضعیت تأهل (متاهل و مجرد)، نوع شغل (کارمند، خانه‌دار، کشاورز، دامدار، آزاد، کارگر و

عملکرد تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه تأثیرگذار بوده‌اند. در بررسی Anania and Rwekaza (۲۰۱۶) بر روی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های روستایی در کشور تانزانیا، نتایج نشان داد موفقیت تعاونی‌ها تحت تأثیر عوامل اجتماعی مانند مشارکت و تعهدات اعضا، آموزش و عوامل اقتصادی از جمله ثبات مالی، همکاری با نهادهای دیگر، تنوع و کیفیت

روش تحقیق

این پژوهش توصیفی^۱ (غیرآزمایشی) - پیمایشی و از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های کمی و به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری در این تحقیق تمامی اعضای تعاونی‌های تولید روستایی در استان گلستان بود که بنا به اطلاعات اخذ شده از اداره کل تعاون روستایی استان در سال ۱۴۰۰، تعداد اعضای ۴۸ تعاونی فعال تولید روستایی ۱۹۶۱۲ نفر بود که ۳۷۷ نفر از طریق جدول کرجسی - مورگان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. به منظور انجام نمونه‌گیری از میان جامعه آماری، با ایجاد تناسب میان کل اعضای تعاونی تولید روستایی در استان و نسبت آن‌ها

1. Survey Research

نمایند. به منظور تعیین پایایی، میزان انسجام و اعتمادپذیری پرسشنامه تدوین شده به عنوان ابزار اندازه‌گیری از ضریب پایایی آلفای کرونباخ از طریق توزیع آزمایشی پرسشنامه بین ۳۰ نفر از اعضای تعاونی روستایی انجام شد که متوسط آن ۰/۹۵۹ به دست آمد.

پس از جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزارهای SPSS^{۲۵} و Smart PLS^۳ در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد. به طوری که در بخش توصیفی، برای تشریح وضعیت ویژگی‌های فردی پاسخگویان از فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، کمینه و بیشینه استفاده گردید. برای اولویت‌بندی ابعاد موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر بر آن با در نظر گرفتن مقدار میانگین و انحراف معیار، از ضریب تغییرات بهره گرفته شد. در بخش استنباطی نیز برای بررسی روابط همبستگی بین موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی با ویژگی‌های فردی از آزمون همبستگی اسپیرمن؛ برای مقایسه میانگین آن‌ها در گروه‌های مختلف نیز از آزمون من-ویتنی؛ استفاده شد. در نهایت برای تعیین شدت تأثیر سازه‌های مختلف بر روی موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی از مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS^۳ استفاده شد.

برای بررسی رابطه خطی بین متغیرهای پنهان و متغیرهای آشکار، از روش مدل‌یابی معادله‌های ساختاری از نرم‌افزار PLS بهره گرفته شد که این رویکرد بر بیشینه‌سازی واریانس متغیرهای وابسته که توسط متغیرهای مستقل پیش‌بینی می‌شوند، تمرکز دارد. در روش مدل‌یابی معادلات ساختاری قبل از اجرای مدل برای آزمون فرضیه‌ها، برازش مدل بررسی می‌شود تا از صحت و دقت یافته‌ها اطمینان حاصل شود. برای سنجش مدل از شاخص‌های ضریب آلفای کرونباخ، بارهای عاملی، پایایی ترکیبی (CR) و

سایر)، محل سکونت (روستا و شهر)، دریافت تسهیلات از تعاونی (بلی و خیر) و شرکت در دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی (بلی و خیر)؛ ۳ گویه نسبی (سن، میزان درآمد ماهانه و سابقه عضویت در تعاونی) و یک گویه ترتیبی (سطح تحصیلات با ترتیب بی-سواد، خواندن و نوشتن، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و بیشتر) مورد بررسی قرار گرفت. موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی بر اساس عملکرد صورت گرفته مبتنی بر اهداف پیش‌بینی شده با ۴۸ گویه و ۶ بُعد اقتصادی با ۱۱ گویه، اجتماعی با ۸ گویه، روانشناختی با ۶ گویه، مدیریتی - حمایتی با ۹ گویه، شخصیتی با ۷ گویه و آموزشی و فرهنگی با ۷ گویه از طریق طیف لیکرت پنج گزینه‌ای شامل خیلی کم (با ارزش عددی ۱) تا خیلی زیاد (با ارزش عددی ۵) مورد بررسی قرار گرفت. همچنین عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های نیز با ۳۶ گویه در ۶ عامل افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی با ۶ گویه، ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی با ۸ گویه، افزایش کارایی در تخصیص منابع با ۳ گویه، ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری با ۴ گویه، بهبود کیفیت خدمات با ۶ گویه، تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی با ۵ گویه و افزایش انسجام و همبستگی گروهی با ۴ گویه، از طریق طیف لیکرت پنج گزینه‌ای شامل کاملاً مخالفم (با ارزش عددی ۱) تا خیلی موافقم (با ارزش عددی ۵) مورد ارزیابی قرار گرفت.

در این تحقیق برای حصول اطمینان از میزان همگن بودن سئوالات پرسشنامه با ویژگی‌های موضوع، از اعتبار (روایی) محتوا استفاده شد. ملاک اعتبار متخصصان و خبرگان اهل فن (اساتید دانشگاه و کارشناسان تعاون روستایی استان گلستان) بودند که در این تحقیق، پرسشنامه ۱۰ نفر از آنان داده شد تا میزان سئوالات برای ارزیابی وضعیت موجود را بررسی

است. به طوری که ۳۱/۸ درصد با بیشترین درصد فراوانی سنی بین ۵۱ تا ۶۰ سال و ۱۴/۱ درصد با کمترین درصد فراوانی سنی کمتر از ۴۰ سال دارا بودند. یافته‌ها بر میزان سواد افراد مورد مطالعه حاکی از آن است، ۴۸/۵ درصد از پاسخگویان تحصیلات دانشگاهی و ۵۱/۵ درصد نیز تحصیلات غیردانشگاهی داشتند. بررسی وضعیت شغلی پاسخگویان نیز نشان-دهنده آن بود، اغلب آن‌ها با حدود ۵۰ درصد دارای مشاغل کشاورزی (کشاورزی، باغدار، زنبوردار و...) و دامدار (گاو‌داری، گوسفندداری، و...) بودند.

اولویت‌بندی و میزان اهمیت ابعاد موفقیت تعاونی-های تولید روستایی: یافته‌ها حاکی از آن است که، ابعاد اقتصادی با ضریب تغییرات ۰/۲۱۹ و اجتماعی با ضریب تغییرات ۰/۲۶۱ بالاترین و دو بعد آموزشی-فرهنگی و روانشناختی با مقادیر ۰/۳۲۶ و ۰/۳۶۵ پایین‌ترین اولویت را به خود اختصاص داده‌اند. به بیان دیگر، در موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی بعد اقتصادی بیشترین و بعد روانشناختی کمترین اهمیت را داشته است (جدول ۱).

میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده شد (باغبانی‌آرانی و همکاران، ۱۳۹۷). ابتدا به منظور بررسی روایی همگرا و پایایی ابزار سنجش تحقیق، بار عاملی هر یک از متغیرهای آشکار به دست آمد. اگر این مقدار برابر یا بیشتر از مقدار ۰/۵ شود، مبنی بر این است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است؛ اما در صورتی که مقدار به دست آمده از متغیرهایی که بار عاملی آن‌ها کمتر از ۰/۵ بودند (گویه‌های دارای کادر رنگی) از ادامه تجزیه و تحلیل حذف شدند.

یافته‌ها

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای: نتایج گویای آن بود حدود چهار پنجم پاسخگویان یعنی ۷۹/۸ درصد را مردها و ۲۰/۲ درصد را زن‌ها تشکیل دادند. ۸۷/۳ درصد آن‌ها متأهل و ۱۲/۷ درصد آن‌ها نیز را مجردها تشکیل داده‌اند. همان‌طور که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، متوسط سنی پاسخگویان ۵۲/۳۴ سال بوده که کمترین و بیشترین سطح سنی در آن‌ها ۲۹ و ۸۰ سال

جدول ۱- اولویت‌بندی ابعاد موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	ابعاد
۱	۰/۲۱۹	۰/۵۷۷	۲/۶۳۵	اقتصادی
۲	۰/۲۶۱	۰/۶۵۰	۲/۴۸۷	اجتماعی
۳	۰/۲۷۷	۰/۶۰۴	۲/۱۸۰	مدیریتی-حمایتی
۴	۰/۳۱۲	۰/۷۰۷	۲/۲۶۵	شخصیتی
۵	۰/۳۲۶	۰/۷۰۸	۲/۱۶۹	آموزشی-فرهنگی
۶	۰/۳۶۵	۰/۷۵۹	۲/۰۸۰	روانشناختی

اثربخشی» و «ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی» با کمترین مقدار ضریب تغییرات یعنی ۰/۲۶۰ و ۰/۲۴۴ به عنوان اولویت اول و دوم سازه‌های

اولویت‌بندی و میزان اهمیت سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی: همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، «افزایش بهره‌وری، عملکرد و

تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید... / نوپان نعیمیان و همکاران

تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. این در حالی است که «بهبود کیفیت خدمات» با مقدار ۰/۲۸۶ و «افزایش کارایی در

تخصیص منابع» با مقدار ۰/۳۰۰ در پایین‌ترین اولویت قرار گرفتند که نشان از اهمیت پایین آن‌ها در میزان موفقیت تعاونی‌ها است (جدول ۲).

جدول ۲- اولویت‌بندی سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	سازه
۱	۰/۲۴۴	۰/۸۳۶	۳/۰۱۲	افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی
۲	۰/۲۴۷	۰/۶۵۴	۲/۶۴۵	ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی
۳	۰/۲۶۰	۰/۶۰۹	۲/۳۴۵	افزایش انسجام و همبستگی گروهی
۴	۰/۲۶۶	۰/۸۰۷	۳/۰۳۶	ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری
۵	۰/۲۷۷	۰/۶۸۴	۲/۴۷۱	تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی
۶	۰/۲۸۶	۰/۸۳۱	۲/۹۰۳	بهبود کیفیت خدمات
۷	۰/۳۰۰	۰/۹۱۰	۳/۰۳۴	افزایش کارایی در تخصیص منابع

معنی‌داری وجود دارد. به بیان دیگر، اعضای تعاونی با سابقه کمتر، عملکرد تعاونی‌ها را بهتر ارزیابی کرده و آن را موفق‌تر دانسته‌اند. همچنین نتایج نشان داد، میزان تحصیلات پاسخگویان با میزان موفقیت تعاونی‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده شد. این یافته نشان از آن دارد که افراد با تحصیلات بالاتر نسبت به افراد با تحصیلات کمتر موفقیت تعاونی‌ها را بیشتر مورد ارزیابی قرار دادند (جدول ۳).

همبستگی موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی با برخی ویژگی‌های فردی: به منظور بررسی همبستگی موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی با برخی ویژگی‌های فردی پاسخگویان مانند سابقه عضویت در تعاونی، سن، تحصیلات و میزان درآمد، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. بر اساس نتایج حاصل از تحقیق، تعداد سال‌های عضویت در تعاونی با عملکرد تعاونی - های تولید روستایی در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و

جدول ۳- نتایج همبستگی موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی با برخی ویژگی‌های فردی

وضعیت رابطه	sig.	مقدار ضریب همبستگی	متغیر
منفی	۰/۰۰۳	۰/۲۴۴**	سابقه عضویت در تعاونی
ns	۰/۳۹۸	۰/۰۱۳	سن
مثبت	۰/۰۰۰	۰/۳۴۰**	تحصیلات
ns	۰/۱۷۷	۰/۰۴۸	میزان درآمد

** معنی‌داری سطح ۰/۰۱

تسهیلات از تعاونی و همچنین شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط، از آزمون من‌ویتنی بهره گرفته شد. یافته‌ها در این بخش حاکی از آن است موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در گروه‌های نوع عضویت در تعاونی‌ها، تحصیلات، دریافت تسهیلات از تعاونی

مقایسه میانگین موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در گروه‌های مختلف: در این تحقیق به منظور مقایسه میانگین موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در گروه‌های دووجهی از جمله نوع عضویت در تعاونی، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات، دریافت

تسهیلات تعاونی بهره برده‌اند و همچنین کسانی که در دوره‌های آموزشی اجرا شده در تعاونی شرکت کرده‌اند، نسبت به گروه دیگر بیشتر مورد ارزیابی قرار گرفته و معتقدند که تعاونی‌های تولید روستایی عملکرد بهتری داشته است (جدول ۴).

در سطح ۹۵ درصد اطمینان و در گروه شرکت در دوره‌های آموزشی در سطح ۹۹ درصد اطمینان، تفاوت معنی‌داری داشته است. به بیان دیگر، موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی توسط اعضای هیأت مدیره، افراد با تحصیلات دانشگاهی، افرادی که از

جدول ۴- مقایسه میانگین موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در گروه‌های مختلف

گروه	طبقه	میانگین رتبه‌ای	مقدار U من ویتنی	Sig.
نوع عضویت در تعاونی	عضو عادی	۱۶۰/۸۳	۸۷۷۳/۰۰۰	۰/۰۱۶*
	هیأت مدیره	۱۹۵/۴۲		
جنسیت	مرد	۱۸۸/۶۶	۱۱۳۳۵/۵۰۰	۰/۹۰۴
	زن	۱۹۰/۳۵		
وضعیت تأهل	متاهل	۱۸۹/۶۳	۷۶۸۹/۰۰۰	۰/۷۶۹
	مجرد	۱۸۴/۶۹		
تحصیلات	دانشگاهی	۲۱۴/۹۷	۱۷۳۹۱/۰۰۰	۰/۰۳۱*
	غیردانشگاهی	۱۷۷/۱۴		
دریافت تسهیلات از تعاونی	بلی	۲۱۴/۴۸	۷۸۷۷/۵۰۰	۰/۰۴۰*
	خیر	۱۸۴/۲۷		
شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط	بلی	۲۲۳/۴۷	۱۱۰۲۰/۵۰۰	۰/۰۰۰**
	خیر	۱۷۴/۲۴		

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ و ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

اعضاء» در بعد اقتصادی؛ «افزایش میزان رضایت‌مندی اعضاء از مدیریت تعاونی» و «مشارکت اعضاء تعاونی در برنامه‌های عمرانی روستا» در بعد اجتماعی؛ «انگیزه فعالیت در تولیدات کشاورزی» و «بهبود خودباوری و خوداتکایی در اعضاء» در بعد روانشناختی؛ «دسترسی اعضاء به تأمین و توزیع نهاده‌ها» و «بهبود خودباوری و خوداتکایی در اعضاء» در بعد مدیریتی- حمایتی؛ «بهبود تجربه عملی اعضاء تعاونی در فعالیت‌ها» و «انگیزه و علاقه به کار گروهی در اعضاء» در بعد شخصیتی؛ و همچنین «ارائه اطلاعات در مورد فناوری و نوآوری جدید (یکپارچه‌سازی زمین و سیستم‌های آبیاری) و ترویج تکنولوژی نوین در مزارع» و «برگزاری کلاس‌ها و

مدل‌یابی معادله تأثیر سازه‌های مختلف بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی: با توجه به مقادیر به دست آمده از بار عاملی متغیرهای آشکار ابعاد موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی، گویه‌های با کد egh2, egh6, egh8 و egh9 از بعد اقتصادی، ejt5 و ejt8 از بعد اجتماعی، rav5 از بعد روانشناختی و همچنین mod1, mod6 و mod9 از بعد مدیریتی- حمایتی، به دلیل مقدار بار عاملی کمتر از ۰/۵ (ردیف‌های رنگی) از ادامه تجزیه و تحلیل حذف شدند (جدول ۵). همان‌طور که مقادیر به دست آمده از مقدار ضریب مسیر و مقدار تی‌استیودنت نشان می‌دهد گویه‌های «ایجاد بازاریابی و فروش بیشتر محصولات تولیدی» و «توزیع عادلانه سود بین

تحلیل سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید... / نوین نعیمیان و همکاران

دوره‌های نوین آموزشی و آموزش منظم اعضاء» در تولید روستایی داشته‌اند. بعد آموزشی- فرهنگی؛ به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیرگذاری را بر ابعاد موفقیت و عملکرد تعاونی‌های

جدول ۵- نتایج بار عاملی متغیرهای آشکار در موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی

مقدار t-Values	بار عاملی	نماد	گویه	
۲/۰۰۱	۰/۵۰۲	egh1	توزیع عادلانه سود بین اعضاء	اقتصادی
۰/۰۲۴	-۰/۰۷۲	egh2	ایجاد رفاه نسبی سهام‌داران	
۵/۰۳۱	۰/۵۵۷	egh3	نرخ افزایش ایجاد فرصت‌های شغلی	
۸/۷۷۱	۰/۵۹۲	egh4	بیمه محصولات کشاورزی اعضای تعاونی	
۹/۰۰۳	۰/۵۹۶	egh5	ایجاد بازاریابی و فروش بیشتر محصولات تولیدی	
۰/۴۵۲	۰/۱۱۷	egh6	افزایش میزان سرمایه‌گذاری بلندمدت در تعاونی	
۴/۱۵۱	۰/۵۴۴	egh7	نرخ افزایش درآمد در اعضای تعاونی	
۱/۸۱۹	۰/۴۱۱	egh8	نرخ افزایش تولید محصولات	
۰/۳۳۱	۰/۱۰۷	egh9	تعیین زمان مناسب خرید و فروش محصولات و تنظیم کشت بر اساس بازار	
۳/۳۱۱	۰/۵۱۵	egh10	ایجاد بازار و یافتن بازار جدید	
۵/۱۶۹	۰/۵۵۹	egh11	پرداخت تسهیلات کم‌بهره و کمک مالی به اعضاء	
۸/۷۲۰	۰/۵۷۱	ejt1	جلب مشارکت مردم و افزایش فعالیت‌های مشارکتی	اجتماعی
۱۰/۱۴۰	۰/۶۲۱	ejt2	افزایش میزان رضایت‌مندی اعضاء از مدیریت تعاونی	
۶/۷۱۵	۰/۵۴۴	ejt3	همکاری در بهبود روش‌های تولید برای کمک به اعضاء	
۶/۳۲۱	۰/۵۴۵	ejt4	افزایش میزان مسئولیت‌پذیری اعضای تعاونی	
۰/۰۱۹	-۰/۰۳۲	ejt5	کاهش اختلافات و تعارضات بین اعضاء	
۲/۹۸۹	۰/۵۰۹	ejt6	مشارکت اعضای تعاونی در برنامه‌های عمرانی روستا	
۳/۵۴۴	۰/۵۱۹	ejt7	تشویق روستاییان برای شرکت در فعالیت‌های اجتماعی	
۰/۶۴۰	۰/۱۰۳	ejt8	مشارکت بیشتر اعضاء در مجامع عمومی و فوق‌العاده تعاونی	
۵/۱۱۲	۰/۵۱۴	rav1	توانمندی اعضاء در برقراری ارتباط با بازار فروش	روانشناسی
۵/۸۳۸	۰/۵۲۳	rav2	استفاده مناسب از رسانه‌های گروهی	
۸/۱۰۱	۰/۵۷۹	rav3	انگیزه فعالیت در تولیدات کشاورزی	
۲/۷۶۹	۰/۵۰۱	rav4	بهبود خودباوری و خوداتکایی در اعضاء	
۰/۷۱۷	۰/۱۶۲	rav5	تقویت باور و پابندی اعضاء به اصول و فلسفه تعاون	
۶/۰۸۱	۰/۵۴۹	rav6	افزایش روحیه و حس همکاری در اعضاء	
۰/۱۲۴	۰/۰۹۲	mod1	یکپارچه‌سازی اراضی	سازمانی
۸/۷۳۳	۰/۵۴۳	mod2	خرید تضمینی محصولات کشاورزی	
۴/۸۰۰	۰/۵۱۹	mod3	توسعه صنایع تبدیلی و بسته‌بندی محصولات	
۱۵/۹۲۲	۰/۵۹۹	mod4	نظارت و کنترل بیشتر بر تصمیمات و فعالیت‌های تعاونی	
۳/۹۹۰	۰/۵۱۱	mod5	تسهیل روابط اداری اعضای تعاونی با سایر ارگان‌های دولتی	
۰/۰۱۲	-۰/۰۰۱	mod6	همکاری در ارائه خدمات وسایل حمل و نقل محصولات کشاورزی	
۴/۳۱۲	۰/۵۱۷	mod7	پیگیری در جهت افزایش تعداد اعضای تعاونی	

مقدار t-Values	بار عاملی	نماد	گویه
۲۱/۴۳۰	۰/۶۶۹	mod8	دسترسی اعضا به تأمین و توزیع نهاده‌ها (کود، سموم، بذر و...)
۰/۵۵۰	۰/۱۶۲	mod9	کمک به بهبود وضعیت مسکن و تأسیسات عمومی و معابر عمومی
۱۵/۶۶۶	۰/۶۱۲	sha1	افزایش میزان علاقه به تولید محصولات کشاورزی مورد نظر تعاونی
۸/۵۱۹	۰/۵۴۵	sha2	میزان انعطاف‌پذیری در کار اعضای تعاونی
۹/۴۵۴	۰/۵۶۳	sha3	توانایی اعضا در ریسک‌پذیری در کمک به تعاونی
۱۱/۹۰۱	۰/۵۹۱	sha4	میزان ابتکار و نوآوری اعضای شرکت تعاونی
۵/۰۰۰	۰/۵۲۷	sha5	میزان اعتماد به نفس در بین اعضا
۳/۳۸۴	۰/۵۱۷	sha6	انگیزه و علاقه به کار گروهی در اعضا
۱۸/۰۵۵	۰/۶۲۵	sha7	بهبود تجربه عملی اعضا تعاونی در فعالیت‌ها
۸/۵۱۳	۰/۵۶۰	amu1	آگاه‌سازی کشاورزان از بازار و حذف واسطه‌ها
۳/۹۰۲	۰/۵۱۷	amu2	آموزش بازاریابی و قیمت‌گذاری محصول برای اعضا
۳/۷۶۷	۰/۵۰۳	amu3	برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های نوین آموزشی و آموزش منظم اعضا
۸/۴۹۲	۰/۵۴۹	amu4	ترویج فرهنگ تعاونی در روستاها
۱۳/۸۱۳	۰/۶۶۴	amu5	ارائه اطلاعات در مورد فناوری و نوآوری جدید (یکپارچه‌سازی زمین و سیستم‌های آبیاری) و ترویج تکنولوژی نوین در مزارع
۵/۰۶۱	۰/۵۲۱	amu6	دسترسی به منابع اطلاعاتی مختلف (نشر، صورتی و تصویری) و نشر دانش نوین کشاورزی
۸/۰۰۱	۰/۵۴۲	amu7	مشاوره و ترویج اجرای کاشت، دانش و برداشت محصولات

سهم اعتبارات آموزشی برای اعضا» در افزایش کارایی در تخصیص منابع؛ «پذیرش داوطلبانه تغییرات توسط اعضای تعاونی و عدم مقاومت در برابر آن‌ها» و «به وجود آوردن زمینه‌های مختلف مهارتی برای اعضای تعاونی» در ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری؛ «همانگی بین اعضای تیم و فعالیت‌های گروهی در تعاونی» و «پاسخگویی به موقع به مسائل و مشکلات اعضای تعاونی» در بهبود کیفیت خدمات؛ «افزایش حس انسان‌دوستانه و فداکاری در تعاونی» و «توجه بیشتر به نظرات اعضای تعاونی و بهره‌گیری از آن‌ها در سیاست‌های تعاونی» در تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی؛ و همچنین «انسجام و پیوستگی بین اعضای تعاونی» و «بهبود روابط اعضای عادی تعاونی با ارکان آن» در افزایش انسجام و همبستگی گروهی؛ به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیرپذیری حاصل از سازه‌های معرف را داشته‌اند.

با توجه به نتایج بار عاملی متغیرهای آشکار سازه‌های مؤثر بر میزان موفقیت تعاونی‌ها، چهار گویه با کد bah5 از افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی، rav3 و rav4 از ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی و همچنین kar2 از افزایش کارایی در تخصیص منابع، با بار عاملی کمتر از ۰/۵، وارد مدل اصلی نشدند (جدول ۶). بر اساس نتایج به دست آمده از روابط متغیرهای آشکار سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی، «رعایت برابری بین اعضا تعاونی» و «مشاهده بیشتر نتایج فعالیت‌های اجرایی با اهداف تعاونی» در افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی؛ «ایجاد اعتماد بین گروهی در بین اعضا و ارکان تعاونی» و «شرکت با میل و رغبت اعضا و مدیران تعاونی در کلیه جلسات» در ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی؛ «ارائه خدمات نهاده‌ای و رفاهی برای اعضای تعاونی» و «افزایش

جدول ۶- نتایج بار عاملی متغیرهای آشکار سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی

تایمید	گویه	نماد	بار عاملی	مقدار t-Values
افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی	رعایت برابری بین اعضاء تعاونی	bah1	۰/۸۰۲	۲۲/۰۴۰
	مشاهده بیشتر نتایج فعالیت‌های اجرایی با اهداف تعاونی	bah2	۰/۵۶۶	۴/۰۶۳
	تغییر میزان موفقیت نتایج کار با شیوه‌های مدیریتی صحیح	bah3	۰/۷۲۱	۱۲/۵۱۵
	بکارگیری روش‌های صحیح برای به حداکثر رساندن عملکرد تعاونی و اعضاء آن	bah4	۰/۶۱۴	۹/۰۰۳
	تلاش برای به عضویت گرفتن افراد با تجربه و حرفه‌ای در تعاونی	bah5	-۰/۰۰۷	۰/۰۳۰
	وجود شور و افزایش انگیزه شغلی برای اعضاء و ارکان تعاونی	bah6	۰/۶۹۹	۱۰/۰۱۲
ارتقای روابط مثبت بین اعضاء و ارکان تعاونی	شرکت با میل و رغبت اعضاء و مدیران تعاونی در کلیه جلسات	rav1	۰/۵۶۰	۵/۶۰۱
	تلاش مدیریت تعاونی برای رعایت حقوق اعضاء	rav2	۰/۷۱۴	۱۸/۳۲۳
	کاهش نگرانی از عواقب تصمیمات و اقدامات تعاونی بر ارکان تعاونی	rav3	۰/۱۲۲	۰/۲۱۴
	اقدام برای جلوگیری و یا کاهش از بروز مشکلات بر ارکان تعاونی	rav4	۰/۳۱۷	۱/۷۱۴
	افزایش همکاری مستمر در انجام وظایف محوله	rav5	۰/۶۰۹	۱۵/۴۰۳
	رفع مشکلات چالش تنوع فرهنگی و قومیتی	rav6	۰/۶۴۳	۱۶/۱۱۴
	ایجاد اعتماد بین گروهی در بین اعضاء و ارکان تعاونی	rav7	۰/۸۷۲	۲۴/۶۲۶
	شناخت شایستگی‌ها و توانمندی‌های اعضاء تعاونی	rav8	۰/۷۹۱	۲۳/۷۱۷
افزایش کارایی در تخصیص منابع	افزایش سهم اعتبارات آموزشی برای اعضاء	kar1	۰/۵۰۹	۳/۲۱۴
	ارائه خدمات تسهیلاتی و وام‌های کم‌بهره به اعضاء تعاونی	kar2	۰/۰۱۳	۰/۰۲۵
	ارائه خدمات نهاده‌ای و رفاهی برای اعضاء تعاونی	kar3	۰/۵۹۷	۶/۶۱۶
ایجاد انعطاف- پذیری لازم برای نوآوری	پاسخگویی به نیازهای اعضاء تعاونی در موارد مختلف	ene1	۰/۶۲۱	۱۲/۵۹۷
	ارائه خدمات جدید و به روز در راستای تغییرات محیط بیرونی	ene2	۰/۶۳۳	۱۷/۶۶۶
	به وجود آوردن زمینه‌های مختلف مهارتی برای اعضاء تعاونی	ene3	۰/۵۷۱	۷/۸۱۲
	پذیرش داوطلبانه تغییرات توسط اعضاء تعاونی و عدم مقاومت در برابر آن‌ها	ene4	۰/۶۶۲	۲۰/۱۱۷
بهبود کیفیت خدمات	ارائه خدمت‌رسانی بهتر به اعضاء تعاونی	beh1	۰/۷۱۹	۲۳/۹۹۱
	پاسخگویی به موقع به مسائل و مشکلات اعضاء تعاونی	beh2	۰/۵۳۵	۸/۰۰۲
	انجام وظایف محوله با کمترین اشتباه متناسب با اهداف پیش‌بینی شده	beh3	۰/۵۲۳	۵/۷۰۴
	هماهنگی بین اعضاء تیم و فعالیت‌های گروهی در تعاونی	beh4	۰/۷۲۱	۲۵/۰۰۱
	ثبات عملکرد در تعاونی همراه با تعیین اهداف بلندمدت	beh5	۰/۶۴۴	۱۵/۶۹۶
	توانایی تعاونی در انطباق با تغییرات محیطی	beh6	۰/۶۹۷	۱۷/۰۶۳
تفویض در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی	توجه بیشتر به نظرات اعضاء تعاونی و بهره‌گیری از آن‌ها در سیاست‌های تعاونی	tag1	۰/۵۹۶	۵/۵۳۲
	بهبود مسئولیت‌پذیری اعضاء تعاونی در رفع مشکلات تعاونی	tag2	۰/۷۱۲	۱۲/۰۰۳
	افزایش حس انسان‌دوستانه و فداکاری در تعاونی	tag3	۰/۷۶۴	۱۹/۷۱۳
	حضور بیشتر اعضاء تعاونی در جلسات تعاونی و اهمیت دادن به آن	tag4	۰/۶۶۵	۸/۱۳۱
	افزایش میزان رضایتمندی از فعالیت‌های تعاونی	tag5	۰/۶۴۶	۷/۰۱۶
افزایش انسجام و همبستگی	انسجام و پیوستگی بین اعضاء تعاونی	ens1	۰/۷۴۲	۲۳/۰۰۱
	بهبود روابط اعضاء عادی تعاونی با ارکان آن	ens2	۰/۵۳۳	۹/۱۱۱
	کاهش اختلافات و تعارضات در تعاونی	ens3	۰/۶۱۰	۱۴/۱۵۰
	همفکری و مشارکت بیشتر اعضاء در جهت رفع مشکلات	ens4	۰/۶۷۶	۱۷/۳۲۵

استفاده شد که بیانگر میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود است و مقدار بحرانی آن ۰/۵ می-باشد (ستوده آرانی و همکاران، ۱۴۰۰). به‌طور کلی پایایی و روایی ابزار سنجش زمانی مورد تأیید است که روابط زیر برقرار باشد:

$$\begin{aligned} CR &> 0.7 \\ CR &> AVE \\ AVE &> 0.5 \end{aligned}$$

برای تعیین پایایی ابزار سنجش از دو معیار ضریب آلفای کرونباخ (ارائه شده در روش تحقیق) و پایایی ترکیبی (CR) استفاده شد. همان‌طور که مقادیر به‌دست آمده از تحقیق نشان می‌دهد، مقدار CR کلیه مؤلفه‌های تحقیق بیشتر از ۰/۷ می‌باشد (کمالی مقدم و احمدوند، ۱۴۰۰) که نشان دهنده پایایی مناسب است (جدول ۷). همچنین برای سنجش روایی همگرا نیز از شاخص متوسط واریانس استخراج شده (AVE)

جدول ۷- پایایی و روایی همگرا مؤلفه‌های تحقیق

مقدار AVE ^۲	مقدار CR ^۱	سازه
سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی		
۰/۶۱۳	۰/۸۵۰	افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی
۰/۵۹۹	۰/۸۶۷	ارتقای روابط مثبت بین اعضا و ارکان تعاونی
۰/۶۰۷	۰/۸۹۳	افزایش کارایی در تخصیص منابع
۰/۵۷۷	۰/۹۳۳	ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری
۰/۵۲۵	۰/۸۳۵	بهبود کیفیت خدمات
۰/۶۱۵	۰/۹۵۵	تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی
۰/۶۰۸	۰/۸۴۹	افزایش انسجام و همبستگی گروهی
موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی		
۰/۶۰۳	۰/۸۷۴	اقتصادی
۰/۵۷۲	۰/۸۹۸	اجتماعی
۰/۵۷۸	۰/۸۵۱	روانشناختی
۰/۵۹۱	۰/۸۷۰	مدیریتی - حمایتی
۰/۶۱۲	۰/۸۹۶	شخصیتی
۰/۵۷۳	۰/۸۵۴	آموزشی - فرهنگی

1. Composite Reliability
2. Avrage Variance Extracted

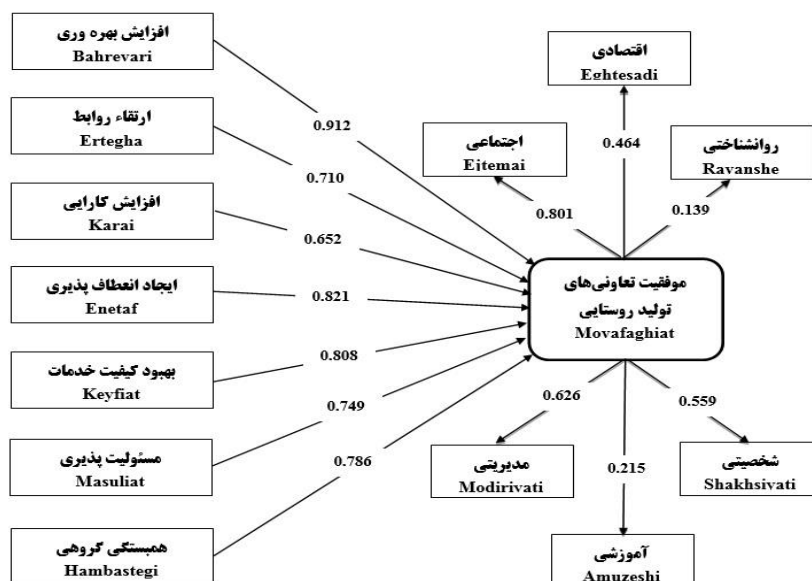
کارایی در تخصیص منابع کمترین تأثیر مثبت را بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی داشته است. به طوری که مقادیر t به دست آمده نشان از تأیید مقدار آزمون عوامل مورد بررسی است که مقدار t در سطح اطمینان ۹۹ درصد باید ۲/۵۸ و بیشتر از آن باشد (شکل ۳). با توجه به مقادیر آزمون به دست آمده، موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی متأثر از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی - حمایتی و شخصیتی در سطح ۹۹ درصد و شاخص‌های روانشناختی و آموزشی - فرهنگی در سطح ۹۵ درصد است. به بیان دیگر، شاخص‌های اجتماعی و مدیریتی - حمایتی با مقادیر آزمون ۰/۸۰۱ و ۰/۶۲۶ بیشترین تأثیرگذاری و شاخص‌های روانشناختی و آموزشی - فرهنگی با مقادیر آزمون ۰/۲۱۵ و ۰/۱۳۹ کمترین تأثیرگذاری را بر موفقیت تعاونی‌های داشتند (جدول ۸).

همان‌طور که نتایج بررسی فرضیه‌ها و تحلیل مسیر مدل موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر بر آن نشان می‌دهد، افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی ($\beta = ۰/۹۱۲$ و $t = ۲۴/۱۸۰$)، ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری ($\beta = ۰/۸۲۱$ و $t = ۲۰/۴۳۰$)، بهبود کیفیت خدمات ($\beta = ۰/۸۰۸$ و $t = ۲۰/۳۷۱$)، افزایش انسجام و همبستگی گروهی ($\beta = ۰/۷۸۶$ و $t = ۱۶/۱۰۴$)، تقویت در مسئولیت - پذیری ارکان تعاونی ($\beta = ۰/۷۴۹$ و $t = ۱۲/۲۵۶$)، ارتقاء روابط مثبت بین اعضاء و ارکان تعاونی ($\beta = ۰/۷۱۰$ و $t = ۱۲/۱۶۱$) و افزایش کارایی در تخصیص منابع ($\beta = ۰/۶۵۲$ و $t = ۸/۱۵۵$)، به ترتیب قوی‌ترین تا ضعیف‌ترین تأثیر مثبت و معنی‌دار را در سطح ۹۹ درصد اطمینان بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی داشته است (شکل ۲). به بیان دیگر، افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی بیشترین و افزایش

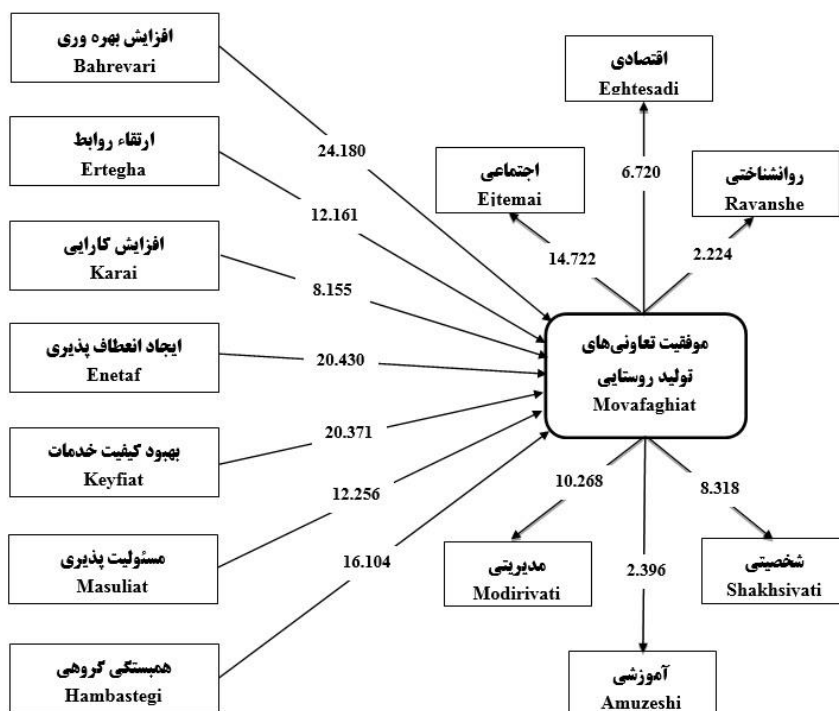
جدول ۸- بررسی فرضیه‌ها و تحلیل مسیر مدل موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر بر آن

نتیجه	جهت رابطه	مقدار* t-Values	ضریب مسیر	روابط / مسیر
پذیرش	+	۲۴/۱۸۰	۰/۹۱۲**	افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۱۲/۱۶۱	۰/۷۱۰**	ارتقاء روابط مثبت بین اعضاء و ارکان تعاونی - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۸/۱۵۵	۰/۶۵۲**	افزایش کارایی در تخصیص منابع - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۲۰/۴۳۰	۰/۸۲۱**	ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۲۰/۳۷۱	۰/۸۰۸**	بهبود کیفیت خدمات - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۱۲/۲۵۶	۰/۷۴۹**	تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۱۶/۱۰۴	۰/۷۸۶**	افزایش انسجام و همبستگی گروهی - موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی
پذیرش	+	۶/۷۲۰	۰/۴۶۴**	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - اقتصادی
پذیرش	+	۱۴/۷۲۲	۰/۸۰۱**	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - اجتماعی
پذیرش	+	۲/۲۲۴	۰/۱۳۹*	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - روانشناختی
پذیرش	+	۱۰/۲۶۸	۰/۶۲۶**	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - مدیریتی حمایتی
پذیرش	+	۸/۳۱۸	۰/۵۵۹**	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - شخصیتی
پذیرش	+	۲/۳۹۶	۰/۲۱۵*	موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی - آموزشی فرهنگی

* $|t| > 1.96$ Significant at 0.05, $|t| > 2.58$ Significant at 0.01

شکل ۲- مدل موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر آن بر اساس ضریب مسیر

شکل ۳- مدل موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و عوامل مؤثر آن بر اساس مقدار t-Values

شاخص نیکویی برازش بین صفر و یک قرار دارد و مقادیر نزدیک به عدد یک نشانگر کیفیت مناسب مدل است. در این شاخص مقادیر بالاتر از ۰/۳۶ به عنوان برازش قوی معرفی شده است (Wetzels et al., 2009). میانگین مقادیر اشتراکی (AVE) برابر ۰/۵۹۲ و میانگین مربوط به ضریب تعیین متغیرها (R^2) برابر

به‌طور کلی برای برازش و اعتبارسنجی مدل نهایی، از معیار نیکویی برازش (GOF) استفاده شد. شاخص GOF برازش بخش ساختاری و اندازه‌گیری را به صورت همزمان محاسبه می‌کند. به بیان دیگر، این شاخص‌ها نشانگر توانایی مدل در پیش‌بینی متغیرهای وابسته هستند (امانی و همکاران، ۱۳۹۰).

۰/۷۹۱ به دست آمد. با توجه به نتایج به دست آمده، مقدار GOF طبق رابطه زیر به دست آمد که نشان‌دهنده این است که برازش کلی مدل در وضعیت قوی قرار گرفت.

$$\begin{aligned} GOF &= \sqrt{AVE} \times R^2 \\ &= \sqrt{0.590} \times 0.811 \\ &= 0.692 \end{aligned}$$

نتیجه‌گیری

با توجه به این که طی سال‌های اخیر مطالعات و تحقیقات زیادی به دلیل اهمیت حیاتی تعاونی‌های تولید روستایی در توسعه روستاها انجام شده است، به موضوع مهمی در کشورهای مختلف تبدیل شده است. در همین راستا تحقیق حاضر با توجه به اهمیت تعاونی‌های تولید روستایی در استان گلستان، به بررسی شناخت و سازه‌های تأثیرگذار در موفقیت آن‌ها پرداخته است.

نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد که فعالیت‌های اجتماعی بیشترین نقش را در عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی داشته است. این در حالی است که ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی (باباخانی و واحدی، ۱۳۹۶؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۶) از جمله میزان اعتماد درون و برون‌گروهی (احمدیان و معینی، ۱۳۹۴)، مشارکت اعضای تعاونی (Buthlezi, 2020; Othman et al., 2014)، انسجام و همبستگی (موسیوند و ربیعی، ۱۳۹۲)، میزان آگاهی (باصری و همکاران، ۱۳۸۹) و همچنین میزان رضایتمندی (Hando et al., 2022)، با موفقیت تعاونی‌ها رابطه مثبتی دارد. این یافته نشان از آن دارد که تعاونی‌های مورد مطالعه با افزایش میزان مسئولیت‌پذیری اعضای تعاونی و کاهش اختلافات و تعارضات درون‌گروهی و برون‌گروهی، سعی در تقویت فعالیت‌های مشارکتی در تعاونی داشته تا از این طریق زمینه‌ساز عملکرد مناسب در ابعاد دیگر باشند. از طرفی، بلالی و

همکاران (۱۳۹۶) و رحمتی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) نیز در ارزیابی عوامل اثرگذار در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی، بر نقش مثبت مشارکت‌پذیری بین اعضای تعاونی بر عملکرد آن‌ها اشاره داشته‌اند. نتایج نشان داد که موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی نسبت به فعالیت‌های مدیریتی-حمایتی تأثیرپذیری مثبتی داشته است. این یافته با نتایج تحقیقات وفائی بصیر و همکاران (۱۴۰۰) و الفتی و همکاران (۱۳۹۹) همسو می‌باشد. خدمات مناسب در تأمین و توزیع نهاده‌های کشاورزی (کود، سموم، بذر و...)، خرید تضمینی برخی محصولات کشاورزی، بهبود در ارائه خدمات وسایل حمل و نقل محصولات کشاورزی و همچنین فعالیت‌های تأثیرگذار در حمایت و پشتیبانی اعضای تعاونی، از مهم‌ترین دلایل یافته شده به دست آمده است. لذا، حمایت‌های مالی و نحوه مدیریت (هادی‌زاده‌بزاز و بوذرجمهری، ۱۳۹۵) و حمایت تعاونی از اعضای دسترسی به منابع اطلاعاتی (علی‌بیگی و رحیمی، ۱۳۹۱) از عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد تعاونی‌ها است. با توجه به عملکرد مثبت تعاونی‌های تولید روستایی در زمینه شخصیت‌سازی اعضای، می‌توان بیان نمود که تعاونی‌ها با در نظر گرفتن مشوق‌های مادی و معنوی و همچنین برگزاری جلسات و کارگاه‌های آموزشی، میزان انعطاف‌پذیری و اعتماد به نفس اعضای را افزایش داده و زمینه‌های نوآوری و خلاقیت را در آن‌ها تقویت نموده است (Khan et al., 2016). در همین راستا Al-Hamouli و همکاران (۲۰۲۱) و Kalkan and Kaygusuz (۲۰۱۲) به این نتیجه رسیدند که عامل شخصیتی یکی از مهم‌ترین عوامل در موفقیت و توسعه تعاونی‌ها است. با وجود این که تعاونی‌های تولید روستایی در بخش اقتصادی عملکرد مثبتی داشته‌اند، اما موفقیت آن‌ها در این زمینه مناسب ارزیابی نمی‌شود. چرا که تعاونی‌های مورد مطالعه در

ارائه مشاوره‌های تخصصی و همچنین ارائه خدمات آموزشی را در موفقیت تعاونی‌ها تأثیرگذار دانسته‌اند. کیخسروی و دهیوری (۱۳۹۴)، کرمی و علی‌بیگی (۱۳۹۳) و Al-Hamouli و همکاران (۲۰۲۱) نیز به این نتیجه رسیده‌اند که عوامل فرهنگی می‌تواند بر موفقیت تعاونی‌ها اثرگذار باشد. ضمن این که حاجی و همکاران (۱۳۹۴) در نتایج تحقیقات‌شان به نقش میزان آگاهی اعضاء از فلسفه و اصول تعاونی به عنوان یک متغیر روانشناختی بر عملکرد موفق تعاونی‌ها اشاره داشته‌اند. با توجه به نتایج به دست آمده از این تحقیق، تعاونی‌های تولید روستایی برای موفقیت در رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده، باید عملکرد مطلوبی در بخش‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، روانشناختی، مدیریتی - حمایتی، شخصیتی و همچنین آموزشی - فرهنگی داشته باشد.

همان‌طور که نتایج نشان داد، سازه‌های مورد بررسی افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی؛ ارتقاء روابط مثبت بین اعضاء و ارکان تعاونی؛ افزایش کارایی در تخصیص منابع؛ ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری؛ بهبود کیفیت خدمات؛ تقویت در مسئولیت‌پذیری ارکان تعاونی؛ افزایش انسجام و همبستگی گروهی، بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی تأثیر مثبت و معنی‌داری داشته است. این در حالی است که افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی قوی‌ترین تأثیر مثبت را بر موفقیت تعاونی‌های مورد مطالعه داشته است. به عبارتی هر چه سطح عملکرد و بهره‌وری در تعاونی‌ها بیشتر شده است، وضعیت کارکردی در آن‌ها نیز بهبود یافته است. نتایج نشان داد، ارتقاء روابط مثبت بین اعضاء و ارکان تعاونی با بالا بردن میزان انسجام و همبستگی بین اعضاء، سطح مسئولیت‌پذیری آن‌ها را در مدیریت تعاونی‌های تولید روستایی تقویت نموده و زمینه را برای موفقیت آن‌ها در اهداف از پیش تعیین شده بیشتر خواهد کرد. به

تعیین زمان مناسب خرید و فروش محصولات و تنظیم کشت بر اساس بازار؛ ایجاد رفاه نسبی سهام-داران؛ ایجاد بازار و یافتن بازار جدید؛ نرخ افزایش تولید محصولات و همچنین نرخ افزایش درآمد در اعضای تعاونی عملکرد مناسبی نداشته است. به بیان دیگر، تعاونی‌های تولید روستایی موفقیت‌چندانی در شناسایی بازار جدید و بازاریابی مستقیم محصولات؛ سودآوری تعاونی و تقویت منابع درآمدی اعضای تعاونی، نداشته‌اند. با این که نسبت به بالا بردن نرخ افزایش اشتغالزایی فصلی و دائمی و بیمه محصولات کشاورزی عملکرد مطلوبی داشته‌اند. در واقع کمبود منابع مالی و سخت‌گیری بیش‌از اندازه بانک‌ها در استفاده از اعتبارات و تسهیلات بانکی از موانع اصلی اقتصادی در موفقیت تعاونی‌ها است (الفتی و همکاران، ۱۳۹۹؛ Macdonald and Rowarth, 2013).

ضمن این که کردعلی‌وند و همکاران (۱۳۹۶) به این نتیجه رسیدند که سرمایه‌های مالی بر عملکرد مثبت تعاونی‌ها نقش اساسی دارند. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، دو عامل آموزشی - فرهنگی و روانشناختی با وجود اهمیت فراوان در عملکرد سازمانی و موفقیت در رسیدن به اهداف، ضعیف‌ترین اثرات مثبت را بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی داشته است. بر اساس این یافته می‌توان بیان کرد که تعاونی‌های اعتقاد کمتری نسبت به فعالیت آموزشی - فرهنگی و همچنین روانشناختی دارند و یا امکانات مناسبی برای اجرای هدفمند آن در اختیار نداشته‌اند. با این که تعاونی‌های تولید روستایی عملکرد ضعیفی در آگاه-سازی و آموزش کشاورزان و ترویج فرهنگ تعاونی، ارائه اطلاعات مرتبط با فناوری و نوآوری‌های جدید و مشاوره مرتبط با آن، همچنین نشر دانش نوین کشاورزی با توجه به تجارب و الگوهای موفق و توزیع آن در بین اعضای تعاونی، داشتند؛ اما احمدپور و همکاران (۱۳۹۲) و عزیزپورفرد و همکاران (۱۳۹۴)

عبارتی، انسجام ضعیف گروهی در میان اعضاء تعاونی مانع عملکرد ایده‌آل آن می‌گردد (Dendup and Aditto, 2021). نتایج تحقیقات موسایی و محمدی-مفرد (۱۳۹۷) و حیدری‌ساربان و زیارتی (۱۳۹۶) یافته به دست آمده را مورد تأیید قرار می‌دهد. در این راستا، Maestre-Matos و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی در کلمبیا به این نتیجه رسیده‌اند که مسئولیت‌پذیری اجتماعی اثرگذاری تعیین‌کننده‌ای در توسعه تعاونی‌ها دارد. با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق، افزایش کارایی در تخصیص منابع تأثیر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی داشته است. به بیان دیگر، کارایی در تخصیص منابع از طریق سهم اعتبارات آموزشی، بهبود کیفیت خدمات تسهیلاتی و وام‌های کم‌بهره و همچنین خدمات نهاده‌ای و رفاهی به اعضاء تعاونی، ضمن افزایش، مسیر عملکرد مثبت را در تعاونی‌های تولید روستایی هموارتر نموده است. از این‌رو، ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تولید، و همچنین اعطاء تسهیلات بانکی با شرایط ویژه از مهم‌ترین راهبردهای موفقیت و کارآمدی تعاونی‌ها در بخش بهبود کیفیت خدمات است. یافته‌ها حاکی از آن است، ایجاد انعطاف‌پذیری لازم برای نوآوری در موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی تأثیر مثبت و معنی‌داری داشته است. این در حالی است که اعضاء تعاونی‌ها با تغییر رفتار زمینه‌های خلاقیت و نوآوری را در تعاونی‌ها افزایش داده تا افراد بتوانند از این طریق به بهره‌وری مناسب دست یابند. به طوری که تعاونی‌ها با پاسخگویی به نیازهای اعضاء، ارائه خدمات جدید و به روز در راستای تغییرات محیط بیرونی در تعاونی، ایجاد زمینه‌های مختلف مهارتی-دانشی، شرایط را برای موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی فراهم نموده است.

بر اساس نتایج حاصل از تحقیق، تعداد سال‌های عضویت در تعاونی با عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به بیان دیگر، اعضاء تعاونی با سابقه کمتر، عملکرد تعاونی‌ها را ضعیف‌تر ارزیابی کرده‌اند. این یافته با نتایج تحقیقات کردعلی‌وند و همکاران (۱۳۹۶) و عزیزپورفرد و همکاران (۱۳۹۳) همسو بوده و به این نتیجه رسیده‌اند که سابقه عضویت اعضاء تعاونی در موفقیت آن‌ها تأثیر مثبتی دارد. همچنین نتایج نشان داد، اعضاء تعاونی مورد مطالعه‌ای که سطح تحصیلات بیشتری داشتند نسبت به افراد با تحصیلات کمتر، عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی را موفق‌تر دانسته‌اند. ارزیابی و تحلیل ابعاد مختلف فعالیت‌های تعاونی با توجه به سطح دانش و آگاهی اینگونه افراد می‌تواند دلیل اصلی یافته به دست آمده از تحقیق باشد. فاریابی و احمدوند (۱۳۹۶)، Korsa (۲۰۲۱) و Dendup and Aditto (۲۰۲۱) نیز در نتایج تحقیقات-شان اشاره‌ای به تأثیر مثبت سطح تحصیلات اعضاء تعاونی در عملکردشان داشته‌اند.

نتایج نشان داد، میزان موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در گروه‌های مختلف از جمله نوع عضویت در تعاونی، تحصیلات، دریافت تسهیلات از تعاونی و شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط دارای تفاوت معنی‌دار و در گروه‌های جنسیت و وضعیت تأهل، هیچگونه تفاوت معنی‌داری یافت نشد. به بیان دیگر، اعضاء هیأت مدیره نسبت به اعضاء عادی با توجه به تسلط قانونی و اجرایی نسبت به دستورالعمل‌های صادر شده در تعاونی، عملکرد تعاونی‌ها را بهتر مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج به دست آمده از مقایسه موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی بر اساس سطح تحصیلی افراد مورد مطالعه نشان داد، هر چه سطح تحصیلی اعضاء تعاونی بالاتر رفته است، عملکرد تعاونی‌ها مطلوب‌تر سنجش شده است. این یافته با

می‌گردد تعاونی‌های تولید روستایی با بالا بردن میزان رضایتمندی از طریق ارائه خدمات نوین از جمله نهاده‌ای، ضمن بالا بردن انسجام و همبستگی گروهی، سعی در افزایش اقدامات و رفتارهای مثبت و سازنده از جانب اعضا شوند تا این امر زمینه‌ساز عملکرد و اثربخشی بهتر تعاونی‌های تولید روستایی گردد.

- نتایج نشان داد افرادی که در دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی و ترویجی شرکت کرده‌اند نسبت به سایر افراد در موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی نقش مثبتی داشته‌اند. از این رو پیشنهاد می‌گردد از طریق برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی هدفمند حضوری و مجازی با بالا بردن دانش و آگاهی اعضای تعاونی و تغییر رفتار آن‌ها باعث بهبود عملکرد تعاونی‌ها شد.

- با توجه به این که بعد اقتصادی نقش کمی در میزان موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی نسبت به سایر ابعاد داشته است، لذا پیشنهاد می‌گردد فعالیت‌های تعاونی‌ها بر اساس برنامه‌ریزی و سیاست‌های مدون جامع اقتصادی و مالی به صورت بلندمدت تدوین و طی دستورالعملی به تعاونی‌های تولید روستایی به صورت وحدت‌رویه اجرایی گردد.

- پیشنهاد می‌گردد با توجه به رابطه مثبت و معنی‌داری سابقه عضویت با میزان موفقیت تعاونی‌ها، از افراد با تجربه بیشتر در مدیریت تعاونی و اجرای برنامه‌های حساس و هدفمند بهره‌گیری شود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از همکاری ارکان و اعضای تعاونی‌های تولید روستایی و کارشناسان اداره کل تعاون روستایی استان گلستان تشکر و قدردانی می‌شود.

نتایج رحمتی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) و Hando و همکاران (۲۰۲۲) همسو است. بر همین اساس افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با توجه به جامع‌بینی فعالیت‌های تعاونی‌های تولید روستایی، موفقیت به اهداف آن را فراتر از افراد با تحصیلات غیردانشگاهی می‌دانند. از طرفی، عملکرد تعاونی توسط افرادی که از تسهیلات تعاونی بهره برده‌اند نسبت به گروهی که هیچگونه تسهیلاتی از تعاونی دریافت نکرده‌اند، بهتر ارزیابی شده است. با توجه به این که دریافت تسهیلات و خدمات از تعاونی‌ها یکی از شاخص‌های مهم ارزیابی جوامع روستایی نسبت به شکل‌های مردمی و روستایی است، همین امر باعث شده است اعضای دریافت‌کننده تسهیلات مدیریت تعاونی‌ها را موفق‌تر از سایرین بدانند. در همین راستا، نتایج تحقیق فاریابی و احمدوند (۱۳۹۶) نشان داد که تخصیص اعتبارات و وام در تعاونی با میزان موفقیت آن‌ها رابطه مثبتی دارد. یافته‌ها نشان داد، اعضای تعاونی که در دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی شرکت کرده‌اند، تعاونی‌های تولید روستایی را موفق‌تر دانسته‌اند. روشن شدن ابعاد مختلف فعالیت‌ها و وظیفه‌مندی تعاونی‌ها در جلسات و کلاس‌های آموزشی، می‌تواند مهم‌ترین دلیل یافته به دست آمده باشد. رحمتی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) و نصرالهی و همکاران (۱۳۹۴) نیز در نتایج تحقیقات‌شان به نقش آموزش و دانش اعضای در موفقیت تعاونی‌ها اشاره کرده‌اند.

با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر، پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- بر اساس نتایج حاصل از تحقیق، افزایش انسجام و همبستگی گروهی، و افزایش بهره‌وری، عملکرد و اثربخشی، مهم‌ترین سازه‌های تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی بوده است. لذا پیشنهاد

منابع

- احمدپور، ا.، مختاری، و.، و پورسعید، ع. ۱۳۹۲. سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان ایلام. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۲ (۸): ۲۷-۴۴.
- احمدیان، م.ع.، و معینی، ع.ر. ۱۳۹۴. نقش سرمایه اجتماعی در عملکرد تعاونی‌ها (مطالعه موردی دهستان بالاولایت شهرستان کاشمر). مجله علوم جغرافیایی، ۱۱ (۲۲): ۱۴-۱.
- الفتی، ج.، رنگریز، ح.، احمدی، ک.، و رضایی، ب. ۱۳۹۹. عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی تولیدی استان کرمانشاه. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۹ (۳۴): ۱۱۹-۱۴۶.
- امانیان بیدختی، پ.، و صادقی‌نیا، س. ۱۳۹۴. نقش تعاونی-های تولیدی فرش دستباف روستایی در میزان درآمدزایی و افزایش سرمایه‌گذاری خراسان رضوی. مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۴ (۳): ۱۰۱-۱۱۳.
- امانی، ج.، غلامعلی لواسانی، م.، اژه‌ای، ج.، و خضری آذر، ه. ۱۳۹۰. رابطه ارزش‌های فرهنگی و متغیرهای فردی با میزان استفاده از رایانه در دانشجویان. مجله علوم رفتاری، ۵ (۱): ۱-۱۰.
- باباخانی، ا.، و واحدی، م. ۱۳۹۶. بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی در میزان موفقیت تعاونی‌های شیلات استان ایلام. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۶ (۲۲): ۵۳-۷۹.
- باصری، ب.، صادقی، ح.، خاکسار، ج.ر. ۱۳۸۹. بررسی عملکرد تعاونی‌های تولید کشاورزی در ایران. مجله تحقیقات اقتصادی، ۱۰ (۳): ۲۴-۱.
- باغبانی آرانی، ا.، مقصودی گنجه، ی.، آریاپور، ز.، ستوده آرانی، ح.، و مهتری آرانی، م. ۱۳۹۷. عوامل مؤثر بر تبادل دانش ضمنی و نقش آن در عملکرد بازاریابی شرکت‌های تعاونی کشاورزی استان اصفهان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۷ (۲۶): ۱-۲۷.
- برفی‌زاده، ل.، غنیان، م.، و سواری، م. ۱۴۰۰. مدل‌سازی دینامیکی اثرات تعاونی‌های تولید بر مناطق روستایی. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۰ (۳۷): ۱۶۴-۱۸۲.
- بلالی، ح.، موحدی، ر.، نظری کمرودی، ج. ۱۳۹۶. ارزیابی عوامل اثرگذار در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در شهرستان سوادکوه. مجله پژوهش-های روستایی، ۸ (۴): ۵۷۷-۵۹۰.
- حاجی، ل.، چیلدزی، م.، چوپچیان، ش. ۱۳۹۴. عوامل تأثیرگذار بر توسعه پایدار تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان نقده از دیدگاه اعضای تعاونی‌ها. مجله تعاون و کشاورزی، ۴ (۱۵): ۹۴-۱۰۳.
- حسن‌زاده، ک.، چوپچیان، ش.، و کرمی دهکردی، ا. ۱۴۰۰. نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در توسعه محیطی و سیاسی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: شهرستان میان‌دوآب). یازدهمین همایش سراسری کشاورزی و منابع طبیعی پایدار: تهران.
- حیدری ساریان، و. ۱۳۹۱. بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی (مطالعه موردی: شهرستان پارس آباد). مجله نگرشی نو در جغرافیای انسانی، ۴ (۲): ۱۵۱-۱۶۵.
- حیدری ساریان، و.، و زیارتی، م. ۱۳۹۶. عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان گناوه. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۶ (۲۲): ۱۰۷-۱۱۲.
- خسروی، ا.، غلامرضایی، س.، رحیمیان، م.، و اکبری، م. ۱۳۹۶. بررسی اثر مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها از دیدگاه اعضای تعاونی‌های مرغداران استان کرمانشاه. مجله پژوهش‌های روستایی، ۸ (۴): ۶۰۷-۶۲۰.
- خفایی، ب. ۱۳۸۸. عوامل مؤثر بر عدم موفقیت شرکت‌های تعاونی بخش کشاورزی در شهرستان بوشهر و دشتستان. نشریه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون، ۲۰ (۲۱۲): ۱۸۳-۲۰۰.
- رحمتی‌زاده، ا.، بارانی، ح.، عابدی سروستانی، ا.، و امینی، ا. ۱۳۹۵. بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی رسمی و غیررسمی مرتعداری (مطالعه موردی: استان‌های مرکزی، تهران و اصفهان). پژوهش‌نامه استان قم، ۱۰: ۸۴-۱۰۵.
- ستوده آرانی، ح.، باغبانی آرانی، ا.، مقصودی گنجه، ی.، مهتری آرانی، م.، و سرپله، ز. ۱۴۰۰. واکاوی اثر فرآیندهای مدیریت استعداد بر توانمندی شبکه‌سازی و

- کرمی، ش.، و علی‌بیگی، ا. ۱۳۹۳. شناسایی و اولویت‌بندی عوامل تأثیرگذار بر توسعه تعاونی‌های تولیدی کشاورزی. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۰ (۳): ۱۱۱-۱۴۲.
- کروبی، ح.، اجلی، ج.، و شهنازی، ع. ۱۳۹۳. بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی منتخب استان آذربایجان شرقی. اولین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین در علوم کشاورزی، منابع طبیعی و محیط‌زیست: تهران.
- کمالی مقدم، ن.، و احمدوند، م. ۱۴۰۰. تحلیل رفتار حفاظت از خاک در جالیزکاران دهستان دشت روم، شهرستان بویراحمد: کاربرد تئوری انگیزش حفاظت. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۷ (۲): ۱۱۳-۱۲۹.
- کوهی، ک. ۱۳۸۵. بررسی آسیب‌شناسی توسعه تعاونی‌ها در سطح استان آذربایجان شرقی. وزارت تعاون. اداره کل تعاون استان آذربایجان شرقی.
- کیخسروی، م.، و دهیوری، س. ۱۳۹۴. تحلیل عاملی عوامل مؤثر بر موفقیت عملکرد اعضای هیئت مدیره شرکت‌های تعاونی روستایی، تولیدی و کشاورزی (شهرستان صحنه). سومین همایش ملی گیاهان دارویی و کشاورزی پایدار: همدان.
- موسایی، م.، و محمدی‌مفرد، آ. ۱۳۹۷. شناسایی عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر در عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۷ (۲۸): ۱۶۷-۱۹۸.
- موسیوند، ب.، و ربیعی، ع. ۱۳۹۲. بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و شکل‌گیری فعالیت‌های تعاونی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای ده‌کائید، دوجفت و چهارچریک شهرستان شازند). فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۲ (۷): ۱-۲۲.
- نصرالهی، م.، الهیاری، م.، صداقت حور، ش.، نورحسینی، س. ۱۳۹۴. عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی‌های چایکاران در استان گیلان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۴ (۱۴): ۱۱۱-۱۲۶.
- عملکرد سازمانی مورد مطالعه: شرکت‌های تعاونی کشاورزی استان اصفهان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۳۷: ۲۱۸-۲۰۱.
- عباسی، ر.، رسول زاده، ب.، عباسی، پ. ۱۳۸۸. عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌های تولیدی استان اردبیل. نشریه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون، ۲۰ (۲۱۰ و ۲۱۱): ۷۰-۹۰.
- عزیزپورفرد، ف.، قبادی علی‌آبادی، س.، و صدیقی، ح. ۱۳۹۴. عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های دامداران شهرستان کوهدشت. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۴ (۱۵): ۱-۱۵.
- علی‌بیگی، ا.ح.، و رحیمی، ا. ۱۳۹۱. عوامل مؤثر بر توانمندسازی روانشناختی اعضای تعاونی‌های پرورش محصولات گلخانه‌ای استان کرمانشاه. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱ (۴): ۲۰-۴۲.
- فاریابی، م.، و احمدوند، م. ۱۳۹۴. عوامل مربوط به موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی در جنوب استان کرمان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۴ (۱۶): ۱۰۳-۱۲۹.
- فاریابی، م.، و احمدوند، م. ۱۳۹۶. تعیین‌کننده‌های عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی در جنوب استان کرمان. مجله پژوهش‌های روستایی، ۸ (۳): ۴۰۴-۴۲۱.
- فیض‌اله‌زاده، م.، محمدزاده، ش.، و کراری، ص. ۱۳۹۹. راهبردهای مناسب برای بازاریابی و صادرات محصولات کشاورزی در تعاونی‌های تولید منطقه آزاد ماکو. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۹ (۳۵): ۵۳-۸۰.
- قنبری، ن.، حیدرخانی، ه.، و رستمی، م. ۱۳۹۶. بررسی ارتباط بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان ایلام). فصلنامه فرهنگ ایلام، ۱۸ (۵۴ و ۵۵): ۳۶-۵۷.
- کردعلی‌وند، س.، غنیان، م.، خسروی‌پور، ب.، و یزدان‌پناه، م. ۱۳۹۶. کاربرد فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی در اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های روستایی استان لرستان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۶ (۲۱): ۶۷-۸۵.

- Crozet, M. 2011. Cooperatives for people-centred rural development. ILO.
- Dendup, T., and Aditto, S. 2021. Performance and challenges of agriculture cooperatives in Bhutan. *Khon Kaen Agr.*, 48 (5): 1194-1205.
- Freiling, J., and Schelhowe, C. 2014. The impact of entrepreneurial orientation on the performance and speed of internationalization. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 10 (4): 169.
- Hando, H., Senapathy, M., and Bojago, E. 2022. Determinants of Member Participation in Activities of Multipurpose Primary Cooperatives: The Case of Kindo Koysha District, Southern Ethiopia. *Advances in Agriculture*, 2022: 3569016.
- Harper, R. 2002. The measurement of social capital in the United Kingdom. *Office for National Statistics*, 11: 2019.
- Harper, D. 2010. The critical factors for the success of cooperatives and other groups. *Washington DC*, 52: 223-240.
- Holloway, G., Nicholson, C., Delgado, C., Staal, S., and Ehui, S. 2000. Agroindustrialization through institutional innovation. *Transaction costs, cooperatives and milk-market development in the east-African highlands. Agricultural Economics*, 23 (3): 279-288.
- Junior, O. D. P. O., and Wander, A. E. 2021. Factors for the success of agricultural cooperatives in Brazil. *Journal of Agriculture and Rural Development in the Tropics and Subtropics*, 122 (1): 27-42.
- Kalkan, M., and Kaygusuz, C. 2012. The psychology of entrepreneurship. edited by Thierry Burger-Helmchen, 1,3-27. Retrieved from www.intechopen.com.
54. Khan, H.H.A., Abdullah, H., and Ah, S. H.A.B. 2016. Factors affecting performance of co-operatives in Malaysia. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 65 (5): 641-671.
- Korsa, D. H. 2021. Factors Influencing Evaluation on the Performance of Primary Agricultural Cooperative هادی‌زاده‌بزاز، م.، و بوذرجمهری، خ. ۱۳۹۵. بررسی نقش تعاونی‌های تولید روستایی در افزایش توانمندی فنی و اقتصادی کشاورزان مناطق روستایی شهرستان نیشابور. مجله راهبردهای توسعه روستایی، ۳ (۴): ۴۴۳-۴۵۹.
- Al-Hamouli, M.M., Yassen, H.S., and Mohamed, F.A. 2021. Factor analysis of factors affecting the success of the performance of board members of rural, manufacturing, and agricultural cooperatives (Idmo city). *Agricultural Marketing and Commercialization Journal*, 5 (1): 138-152.
- Anania, P., and Rwekaza, G.C. 2016. The determinants of success in agricultural marketing co-operatives in tanzania: the experience from mweka sungu, mruwia and uru north njari agricultural marketing co-operatives in moshi district. *European Journal of Research in Social Sciences*, 4 (3): 62-75.
- Aponno, E.H., Brasit, N., Taba, M.I., and Amar, M.Y. 2017. Factors that influence organizational citizenship behavior and employees performance with local culture modernation, peila gandond. *Scientific Research Journal (SCRJ)*, V(VI): 10-26.
- Bibby, A., and Shaw, L. 2005. Making a difference: Co-operative solutions to global poverty. *Co-operative College*, 23: 453-456.
- Bijman, J. 2005. Cooperatives and heterogeneous membership: eight propositions for improving organizational efficiency. Paper presented at the EMNet - Conference Budapest, Hungary.
- Buthelezi, N. K. 2020. Factors influencing the operational performance of co-operatives in South Africa: A case study of uThukela District Municipality (Doctoral dissertation).
- Castilla-Polo, F., Sánchez-Hernández, M. I., and Gallardo-Vázquez, D. 2017. Assessing the influence of social responsibility on reputation: an empirical Case-Study in agricultural cooperatives in Spain. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 30 (1): 99-120.

- cooperatives. *International Business Management*, 10 (6): 739-750.
- Mubirigi, A., Shukla, J., and Mbeche, R. 2016. Assessment of the factors influencing the performance of Agricultural cooperatives in Gatsibo District, Rwanda. *International Journal of Information Research and Review*, 3 (9): 2755-2763.
- Nagarajan, S., and Ponnusamy, I. 2019. Mainstreaming Women Self-Help Groups to Promote Social and Solidarity Economy. https://ec.europa.eu/info/system/files/agri_sp_2020_2024_en.pdf
- Nguyen, M. D. 2011. Characteristics of agricultural cooperatives and its service performance in Bac Ninh province, Vietnam. *Journal of International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences*, 17 (1): 68-79.
65. Omar, A. R. C., Ishak, S., Othman, A. S., and Sum, S. M. 2022. Exploring the catalyst and constraint factors of agriculture cooperative performance. *International Journal of Business and Society*, 23 (1): 476-495.
- Othman, A., Mansor, N., and Kari, F. 2014. Assessing the performance of co-operatives in Malaysia: an analysis of co-operative groups using a data envelopment analysis approach. *Asia Pacific Business Review*, 20 (3): 484-505.
- Ribas, W. P., Pedroso, B., Vargas, L. M., Picinin, C. T., and Freitas Júnior, M. A. D. 2022. Cooperative Organization and Its Characteristics in Economic and Social Development (1995 to 2020). *Sustainability*, 14 (14): 8470.
- Societies with Reference to Abuna Gindeberet Woreda, Oromia Regional State, Ethiopia. *Oromia Regional State, Ethiopia. International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 6 (8): 1270-1277.
- Kumar, V., Wankhede, K. G., and Gena, H. C. 2015. Role of cooperatives in improving livelihood of farmers on sustainable basis. *American Journal of Educational Research*, 3 (10): 1258-1266.
- Macdonald, T.O.R., and Rowarth, J.S. 2013. Critical success factors when going global: agribusiness co-operative growth. In *Proceedings of the New Zealand Grassland Association* (pp. 55-60).
- Maestre-Matos, M., Lombana-Coy, J., Mesías, F.J., and Elghannam, A. 2021. Institutional Factors That Affect Inclusive Businesses: The Case of Banana Cooperatives in the Magdalena Region (Colombia). *International Journal of Rural Management*, 17(1_suppl), 69S-96S.
- Maria, S., Darma, D.C., and Nurfadillah, M. 2019. The factors that affect toward performance and cooperative success. *Archives of Business Research*, 7(12): 219-232.
- Moral, A.M., and Uclés, D.F. 2022. The agricultural cooperative in the face of the challenges of globalization, sustainability and digitalization. *Agriculture*, 12(3): 424-427.
- Moreira, V.R., Freier, A., and Veiga, C.P. 2016. A review of concepts, strategies and techniques management of market risks in agriculture and

